

С. О. Криниця, канд. екон. наук, доц., Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

РОЗВИТОК ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Бізнес інвестиційних фондів ґрунтується на акумулюванні вільних фінансових ресурсів індивідуальних інвесторів і спрямуванні їх в організоване русло на основі професійного управління активами як з точки зору управління дохідністю цих активів, так і управління ризиками. Таким чином, інвестиційні фонди є потенційно одними з найбільш потужних інвесторів, які здатні акумулювати кошти населення та інших дрібних інвесторів і трансформувати їх в інвестиційні ресурси для економічного розвитку.

Поштовхом до активізації ринку спільного інвестування стало прийняття Закону України “Про інститути спільного інвестування (пайові і корпоративні фонди)” № 2299 від 15.03.2001. Цим Законом була надана можливість створення та розвитку системи професійних інституціональних інвесторів, що мають реальну можливість залучення тимчасово вільних коштів індивідуальних інвесторів.

Розвиток ринку спільного інвестування в Україні характеризується такими тенденціями:

подальше збільшення кількості венчурних ІСІ порівняно з іншими типами фондів (для венчурних фондів характерна специфічна інвестиційна стратегія і відсутність регламентованих законом норм диверсифікації активів);

подальше збільшення кількості ІСІ в управлінні компаній з управління активами (нині в середньому в управлінні однієї КУА знаходиться 3,5 ІСІ);

збільшення активів в управлінні КУА (порівняно з докризовим 2007 роком активи в управлінні КУА зросли в 9 разів);

посилення залежності ринку спільного інвестування від фондового ринку.

Стрімке падіння фондового ринку у 2011–2012 рр. позначилось на різкому зменшенні дохідності ІСІ до від’ємних значень;

збільшення частки “неякісних” фінансових інструментів в активах ІСІ через велику частку спекулятивної складової таких активів. Спекулятивні активи орієнтуються на “короткі гроші”, що унеможливорює використання ресурсів ІСІ як засобу інвестування реальної економіки.

Основною ж проблемою подальшого розвитку ринку спільного інвестування є падіння довіри населення до фінансового сектору внаслідок фінансової кризи та слабка поінформованість громадян в такого роду фінансових інструментах, та, звичайно, їх низька дохідність на даний момент.

Підняти рівень довіри інвесторів до ринку з управління активами можливо лише за умов забезпечення більшої прозорості КУА. І хоча зміни законодавства, які наберуть чинності з 01.01.2014 в першу чергу торкнулися саме вимог стосовно розкриття інформації про діяльність ІСІ через її розміщення на веб-сайті компанії з управління активами, цього явно замало для підвищення довіри інвесторів до такого роду інститутів. Тому одним із шляхів розвитку ринку спільного інвестування є вдосконалення стандартів розкриття інформації компаній з управління активами, підвищення фінансової грамотності населення та загальні заходи щодо розвитку фондового ринку, впровадження інструментів управління ризиками тощо.

Іншою проблемою українського ринку спільного інвестування є те, що можливості КУА та ІСІ серйозно обмежені вимогами вітчизняного законодавства щодо диверсифікації вкладень. Зокрема Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” (та й нова редакція закону) забороняє ІСІ тримати в грошових коштах, на банківських депозитних рахунках більше ніж 50 % загальної вартості активів ІСІ, при цьому не більш як 10 % загальної вартості активів ІСІ в зобов’язаннях одного банку. Варто зазначити, що законодавство країн ЄС встановлює значно вищу планку обмежень щодо вкладень у зобов’язання одного банку – до 20 %.

До основних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування інститутів спільного інвестування, слід віднести наступні: приведення законодавства, що врегульовує діяльність ІСІ, у відповідність до вимог європейського законодавства, зокрема щодо диверсифікації вкладень і розширення інструментів для інвестування, доступних ІСІ; удосконалення стандартів розкриття інформації компаніями з управління активами; проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи щодо популяризації здійснення інвестицій у ринок ІСІ серед населення України.